

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania C. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Łodzi
z udziałem zainteresowanych: R. K., D. O., J. M., A. N., A. Ć., P. Ś., V. W., K. W. i
J. M.1
o ustalenie formy podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 czerwca 2023 r.,
skargi kasacyjnej C. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. od wyroku Sądu
Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 11 stycznia 2022 r., sygn. akt III AUa 573/21,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od odwołującej się Spółki na rzecz organu rentowego
zwrot kosztów postępowania kasacyjnego w kwocie 2.160 (dwa
tysiące sto sześćdziesiąt) zł.**

(I.T.)

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Łodzi dziewięcioma decyzjami
z dnia 10 września 2018 r. stwierdził, że D.O., V.W., A.Ć., R.K., P.Ś., A.N., J.M.,
J.M.1 i K.W. podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, to jest
emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu we wskazanych w decyzjach
okresach jako osoby wykonujące umowę o świadczenie usług u płatnika składek C.

spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. oraz ustalił miesięczną podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2021 r., VIII U 2288/18, Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołania płatnika składek od powyższych decyzji, a nadto rozstrzygnął o kosztach procesu, zasądzając od C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz organu rentowego kwotę 1.620 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 11 stycznia 2022 r. oddalił apelację płatnika składek oraz zasądził od niego na rzecz organu rentowego kwotę 2.160 zł tytułem zwrotu kosztów.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pełnomocnik płatnika składek zarzucił naruszenie: 1) art. 233 § 1 w związku z art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 316 § 1 w związku z art. 391 §1 k.p.c., a także art. 382 k.p.c.; 2) art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.; 3) art. 233 § 1 k.p.c.; 4) art. 387 § 2¹ k.p.c.; 5) art. 65 § 2 k.c.; 6) 734 k.c.; 7) art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej wynikającą z porównania treści zaskarżonego wyroku z podniesionymi w skardze zarzutami kasacyjnymi.

Zdaniem skarżącej Sąd Apelacyjny całkowicie pominął podnoszone przez odwołującą się zarzuty odnoszące się do licznych nieprawidłowości zaistniałych w toku postępowania przed organem rentowym, wbrew dyspozycji art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., a niezależnie od powyższego, przytaczając stanowisko Sądu pierwszej instancji, które przyjął za własne, nie odniósł się do poszczególnych zarzutów skarżącej, poprzestając wyłącznie na łącznym scharakteryzowaniu tych zarzutów jako polemicznej argumentacji. Kontrola prawidłowości postępowania Sądu pierwszej instancji dokonana przez Sąd Apelacyjny, w ocenie skarżącej, nie może zostać uznana za kompleksową i należycie pogłębioną, a przez to opartą na zasadach logiki i doświadczenia życiowego. Następstwem przeprowadzonej w sposób niedostateczny kontroli było odniesienie się do treści zarzutów apelacyjnych w sposób skrótowy oraz przyjęcie - w określonej części - poczynionych przez Sąd Okręgowy błędnych ocen i ustaleń faktycznych za odpowiadające prawdzie.

Mając powyższe na uwadze skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie Sądowi Apelacyjnemu sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w skardze kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., to jest wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania

kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Skarżąca wskazała na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego,

polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Skarżąca nie zdołała wykazać oczywistej zasadności złożonej skargi kasacyjnej w wyżej określony sposób.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, że uchylenie decyzji i przekazanie jej organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, w oparciu o art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., jest możliwe jedynie w przypadku, gdy jest to decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie i została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że płatnik składek będący adresatem wydanej z urzędu decyzji w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych ma status wymienionej w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. "innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja" (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2022 r., II UZ 31/22, LEX nr 3491361). Chodzi tu między innymi o decyzje wydawane w sprawach o ustalenie istnienia ubezpieczenia i obowiązku uiszczenia składek z tego tytułu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2020 r., II UZ 12/20, LEX nr 3225191). W związku z powyższym płatnik składek w prowadzonych przez organ rentowy z urzędu sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym i określenie wysokości podstawy wymiaru składek nie ma statusu ubezpieczonego, a więc nie jest spełniona przesłanka podmiotowa stosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2022 r., I USKP 130/21, LEX nr 3433258 oraz postanowienia z dnia 23 czerwca 2022 r., I USK 343/21, LEX nr 3455688 i 8 grudnia 2022 r., II UZ 34/22, LEX nr 3521796).

W związku z powyższym decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzająca podleganie ubezpieczeniom społecznym w charakterze osoby wykonującej pracę na podstawie umowy o świadczenie usług u konkretnego płatnika składek nie jest objęta art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2023 r., III USKP 55/22, LEX nr 3559617).

Ponadto należy zauważyć, że formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opierający się na przesłance oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący próbuje podważyć ustalenia faktyczne Sądu Apelacyjnego w oparciu, o które Sąd ten uznał, że wykonywane przez wykonawców czynności nie mogą być zakwalifikowane jako umowy o dzieło, ze względu na to, że nie miały one indywidualnego charakteru, gdyż polegały na przeprowadzeniu wykładów, ćwiczeń, szkoleń, kursów, czyli na czynnościach starannego działania, o charakterze powtarzalnym, bez konkretnego, umówionego efektu. W związku z tym należy je zakwalifikować jako umowy o świadczenie usług. Pogląd Sądu drugiej instancji zgodny jest z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że umowa o przeprowadzenie cyklu bliżej niesprecyzowanych wykładów z określonej dziedziny wiedzy, których tematy pozostawiono do uznania wykładowcy, nie jest umową o dzieło - art. 627 k.c. (wyrok z dnia 11 sierpnia 2016 r., II UK 316/15, OSNP 2018 nr 2, poz. 16). Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że wykładnia systemowa przepisów ubezpieczeniowych skorelowana z analizą art. 627 k.c. oraz art. 750 k.c. w związku z art. 734 k.c. prowadzi do konkluzji, że umowa dotycząca jednorazowego wykładu lub wykładu przeprowadzonego w czasie krótkotrwałego szkolenia może być przedmiotem umówionego dzieła, jeżeli dotyczyła ściśle określonego tematu, a warunki umowy poddawały się weryfikacji. Wykłady prowadzone w dłuższym okresie mogą być przedmiotem umowy o dzieło, jeżeli miały autorski charakter i zostały ucieleśnione na przykład w postaci utworu audio-wizualnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2016 r., II UK 217/15, Monitor Prawa Pracy 2016 nr 8, s. 433-436). Przesłanką uznania wykładu za dzieło (art. 627 k.c.) może być nie tylko jego autorski charakter, ale także jego treść oparta na indywidualnej wiedzy, zastosowanych metodach i formach dydaktycznych. Autorskiego charakteru dzieła nie ma zwykle wykład, którego przedmiot sprowadza się do powielenia treści ogólnie znanych i powszechnie dostępnych. Jeśli konkretny

temat wykładu nie jest znany zarówno w momencie zawierania umów, jak i w trakcie ich realizacji, to nie zostaje oznaczony rezultat tych umów (dzieło) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2019 r., I UK 75/18, LEX nr 2665301). Pogłębiając przywołaną linię orzecniczą Sąd Najwyższy podkreślał, że lektor prowadzący zajęcia w szkole lingwistycznej, co do zasady, podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu, z tytułu wykonywania umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia - art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., II UK 342/15, LEX nr 2141226). Zwracał także uwagę, że umowa, której przedmiotem jest przeprowadzenie szkolenia umożliwiającego kandydatom na kierowców przystąpienie do egzaminu państwowego w celu uzyskania prawa jazdy, jest umową o świadczenie usług (art. 750 k.c.), a nie umową o dzieło (art. 627 k.c.). Wyszukanie kierowcy nie ma charakteru czynności przynoszących konkretny, indywidualny rezultat niematerialny, lecz jest realizowane w ramach starannego działania, właściwego wykonaniu usług, choćby bez nadzoru ze strony zamawiającego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2020 r., I UK 206/19, LEX nr 3160823).

Twierdzenie skarżącego zmierzające do podważenia wskazanych powyżej poglądów judykatury oraz dążące do zmiany ustaleń faktycznych przyjętych jako podstawa wyrokowania (wiążących Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c.) nie mogą stanowić podstawy do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę wynikającą z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[as]

(I.T.)

